

Sınıf Yönetimi

12. HAFTA

Sınıfta Öğretmenin Liderliği

Doç. Dr. Melike ARSLAN

İçerik

- Öğretmenin nitelikleri
- Sınıf yönetiminde rolü ve görevleri
- Öğretmenin liderliği
- Son dönem liderlik kuramları
- Öğretmenin eğitim lideri olarak görevleri
- Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler
- Geleneksel-lider öğretmen rolleri

Öğretmenin nitelikleri

- Öğretmen, öğrenme-öğretme etkinliklerini kılavuzlayan kişidir. Öğrenmeye rehberlik eder ve öğretmeyi sürdürür.
- Kişisel özellikleri
- Mesleki özellikleri

Öğretmenin nitelikleri

- Kişisel özellikleri: Mesleğini seven, iletişim becerilerine sahip, değerleri güçlü, önyargısız, hoşgörülü, gelişmeye açık, bireysel ve ekiple çalışabilen, rehber ve yönlendirici, kendini gerçekleştirmiş ve güven verici birisi olmalıdır.

Öğretmenin nitelikleri

- Mesleki özellikleri: Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve performanslardan oluşan özelliklerdir. MEB bu özellikleri Milli eğitim temel yasası üç yeterlik alanıyla belirlemiştir.
 - Konu alanı bilgisi
 - Öğretmenlik meslek bilgisi
 - Genel kültür – genel yetenek

Öğretmenin mesleki yeterlilikleri

- Konu alanı bilgisi: Öğretmen uzmanı olduğu disiplin alanına ilişkin bilgi birikimine sahip olmalıdır. Alan bilgisi öğretmenlik mesleğinin temelini oluşturur. Bu alanda yetersizlik olursa kullanılan yöntem ve teknikler öğrenme için yeterli olmayacaktır.

Öğretmenin mesleki yeterlilikleri

- Öğretmenlik meslek bilgisi: Mesleki formasyon bilgisidir. Öğretmenin bir alanı ya da konuyu çok iyi bilmesi, öğretimin önkoşulu olmasına karşılık başarılı bir öğretim için yeterli değildir. **Öğretmen, bildiğini nasıl öğreteceğini de bilmelidir.** Yani bir öğretmenin konu alanının uzmanlığının yanında aynı zamanda öğretmenlik mesleği ile ilgili bazı bilgi ve becerilere de gereksinimi vardır.

Öğretmenin mesleki yeterlilikleri

- Genel kültür – genel yetenek: Genel kültür, öğretmenin özel alan ve eğitime-öğretme yeterliliklerini geliştiren destekleyici bir boyut olarak ele alınır. Öğretmenden beklenen sadece belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması değil, olayları, insanı, toplumu ve dünyayı ilgilendiren bir takım sorunları görebilmesi ve bunlar için çözüm yolları düşünebilmesidir.
- Genel kültür bilgisi, genel tarih, coğrafya, matematik, vatandaşlık, dil bilgisi gibi alanlara ilişkin bilgi birikiminden oluşur.

Öğretmenin nitelikleri

- Hangi dersi okutursa okutsun, temel görevi **öğrencinin sosyalleşmesi ve toplumsal kültürü öğrenciye aktarmak** olan öğretmenin bu görevini başarıyla yerine getirebilmesi için içinde yaşadığı toplumu, kültürel özellikleri ile birlikte tanınması gerekir.
- Öğretmen görev yaptığı yerleşim biriminin özelliklerini, ailelerin yaşam tarzını, değerlerini ve normlarını bilmelidir. Aksi takdirde istemedikleri halde kendilerini çevre, aile veya öğrenci ile çatışma halinde bulabilirler.

Sınıf yönetiminde öğretmenin rolü ve görevleri₁

1. Öğrencilere öğretimin hedef davranışlarını kazandırma (en önemli görevi)
2. İstenilen davranışı sağlayacak öğretme-öğrenme ortamları hazırlama
3. Sınıfın fiziksel düzenlenmesini sağlama
4. Etkili öğretimi sağlama
5. Öğretim planlarını yapma
6. Sınıfta olumlu eğitim iklimi oluşturma

Sınıf yönetiminde öğretmenin rolü ve görevleri₂

7. Sınıf içi etkileşimi sağlama
8. Öğretim zamanını etkili kullanma
9. Uygun materyali kullanma
10. Öğretimde engelleyici unsurları ortadan kaldırma
11. Öğrencilerdeki özgüven kavramını güçlendirme
12. Eğitimsel/ öğretimsel liderlik yapma

Sınıf yönetiminde öğretmenin rolü ve görevleri₃

13. Tüm öğrencilerini sevmeye ve onların duygu, düşünce ve değerlerine saygı gösterme
14. Uygun davranışlar sergileyerek model olma,
15. Tutum, söz ve davranışlarıyla tutarlı olma
16. Zamanı etkili kullanma
17. Demokratik bir sınıf ortamı oluşturma ve karar alma sürecine öğrencilerin katılmasını sağlama

Sınıf yönetiminde öğretmenin rolü ve görevleri₄

18. Mesleki gelişimini devam ettirme, gelişen öğretim teknolojileri hakkında bilgi sahibi olma
19. Öğrenci merkezli bir eğitim süreci sağlama
20. Öğrenciler arasında ayırım yapmama, uygulamalarında objektif olma
21. İşbirliği içinde öğrenmeyi sağlama
22. Tüm öğrencilerle iletişim kurma
23. Hoşgörülü, sabırlı, güvenilir, güler yüzlü olma

Öğretmenin liderliği₁

- Öğretmen liderliği okullarda eğitim ve öğretim sürecini hızlı ve etkili bir biçimde arttırmakla ilgili bir kavramdır.
- Öğretmen liderliği, bir sorumluluk veya görevlerin toplamı değil, kaliteli eğitim ve öğretim süreci için bir gerekliliktir.

Öğretmenin liderliği₂

- Öğretmenin liderlik rollerini üç grupta inceleyebiliriz;
 1. Diğer öğretmenlere rehberlik ve akıl hocalığı yapma
 2. Mesleki açıdan kendini geliştirme ve okuldaki uygulamaları sürekli inceleme.
 3. Okul düzeyinde karar verme sürecine katılama.

Son dönem liderlik kuramları

1. Sınıf Yönetiminde Öğretimsel Liderlik
2. Sınıf Yönetiminde Kültürel Liderlik
3. Sınıf Yönetiminde Süper Liderlik
4. Sınıf Yönetiminde Etik Lider
5. Sınıf Yönetiminde Öğrenen Lider
6. Sınıf Yönetiminde Dönüşümcü Lider
7. Sınıf Yönetiminde Vizyoner Lider

Son dönem liderlik kuramları

1. Sınıf Yönetiminde Öğretimsel Liderlik
Öğretim üzerinde odaklaşan bir liderlik türüdür. Bu liderlik yaklaşımında sınıf çevresinin tamamen öğretime yönelik ve üretken bir çevre olarak düzenlenmesi hedeflenmiştir. Sınıf liderinin görevi öğretim ortamında kaliteyi arttırmaktır.

Son dönem liderlik kuramları

2. Sınıf Yönetiminde Kültürel Liderlik

Kültürel lider, kültürel değerleri koruyan önemli anlamları açıklayan ve kilit değerleri örgüt ortamında canlı tutan kişidir. Bu bağlamda kültürel bir lider olarak öğretmen sınıf yaşamını canlı tutmalı ve kültürel yönden öğrencileri sürekli desteklemelidir. Bu amaçla değişik törenler, sportif ve kültürel etkinlikler, sınıf içi eğitici çalışmalar, öğrenci velileriyle dialog halinde olma sınıf yöneticisinin kültürel liderliğine örnek olabilecek davranışlardır.

Son dönem liderlik kuramları

3. Sınıf Yönetiminde Süper Liderlik

Süper liderliğin temel bakış açısı izleyenlerin kendi kendilerinin lideri olmasıdır. Sınıf lideri olarak öğretmen, öğrencilerin her birinin liderlik özelliği sergileyebilmeleri için etkinliklere katılımlarını sağlamalı ve sorumluluk duygusu kazanmalarına yardımcı olmalıdır.

Son dönem liderlik kuramları

4. Sınıf Yönetiminde Etik Lider

Etik lider, insanlar arası ilişkileri ön plana çıkarma yoluyla görevi yürütmeyi hedefleyen kişidir. Etik lider olarak öğretmen eğitim-öğretim çalışmalarında tutarlı olmalıdır. Öğretmen davranışlarında dikkatli olmalı ve öğrencilerine örnek olmalıdır.

Son dönem liderlik kuramları

5. Sınıf Yönetiminde Öğrenen Lider

Öğrenen sınıf lideri, sürekli olarak öğrenmek ve kendini geliştirmek zorundadır. Aynı zamanda öğrencilerinin öğrenmesinden de sorumludur. Buna göre öğrenen sınıf lideri öncelikle kendini geliştirmeli daha sonra öğrencilerinin öğrenmesine odaklanmalıdır.

Son dönem liderlik kuramları

6. Sınıf Yönetiminde Dönüşümcü Lider
Dönüşümcü sınıf liderliğinde sınıfta ani ve etkili değişimi gerçekleştirmek esastır. Çevredeki değişme gelişmeleri dikkate almak zorundadır. Çağın gerektirdiği araç gereçleri kullanmalıdır.

Son dönem liderlik kuramları

7. Sınıf Yönetiminde Vizyoner Lider

Sınıfa ilişkin düşlenen herhangi bir geleceği tasarlayabilme, geliştirebilme ve paylaşabilme olarak tanımlanabilir. Sınıf yöneticisi gelecek yönelimli olmak durumundadır. Vizyoner bir öğretmen dersi için bir gelecek tasarımı oluşturabilir.

Öğretmenin eğitim lideri olarak görevleri

1. Güven verici ortam oluşturmalıdır.
2. Öğretmen her davranışıyla (giyim, yürüyüş, konuşma) öğrenciye örnek olmalı (model olma)
3. Uygun öğrenme çevresi oluşturmalıdır.
4. Öğrenmeye güdülemelidir.
5. Öğrencilerin başarı düzeylerini yükseltmelidir.
6. Öğrenci merkezli öğretim yöntemleri kullanmalıdır.
7. Öğrencilerle etkileşime açık olmalıdır.
8. Öğrenciler arasında iş birlikli çalışma tekniklerini desteklemeli ve geliştirmelidir.
9. Öğrencilerin iletişim ve özgüven becerilerini geliştirmelidir.

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

1. Gruba güven vermek
2. Vizyon geliştirmek
3. Soğukkanlı olmak
4. Risk almak
5. Uzman olmak
6. Farklılıklara önem vermek
7. Basitleştirmek

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

1. Gruba güven vermek

Lider konumunda bulunanların unutmamaları gereken temel nokta, birlikte çalıştıkları kişilere güvenmektir. Eğer lider, grup üyelerine güvenmiyorsa veya grup üyeleri kendilerine güvenilmediğini hissediyorsa, motive olmaları beklenemez. Güvene dayalı sınıf ortamlarında eğitim-öğretim süreçleri daha etkili işletilebilir.

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

2. Vizyon geliştirmek

Liderin bir vizyonu olmalı, bunu diğerlerine aktarabilmeli ve paylaşabilmelidir. Öğrenciler nereye niçin gittiklerini; neyi niçin öğrendiklerini bilmek isterler ve sürekli değişen amaçlardan ve hedeflerden hoşlanmazlar. Vizyonu olan öğretmenler sınıf performanslarıyla dikkat çekip, okul geliştirme etkinliklerinde aktif olarak rol alırlar.

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

3. Soğukkanlı olmak

Etkin liderler kriz zamanlarında bile soğukkanlı olmayı başarırlar. Olaylara sakin bir şekilde yaklaşarak çözüm üretirler.

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

4. Risk almak

Başarısızlık korkusu, hiçbir zaman değişik ve farklı şeyler denemeye engel olmamalıdır. Eğitimsel hedeflere uygun gerekli önlemleri aldıktan sonra öğretmenin, gerektiğinde öğrenci başarısını artıracak riskli kararları alması beklenir. Öğretmenin, sınıf yönetimiyle ilgili olarak, öğrenciye katkı sağlayacak kritik kararları alması gerekir.

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

5. Uzman olmak

Öğretmen liderler, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanlarında yeterliliklerini göstererek vizyon vizyonlarını, çevreleriyle ve öğrencileriyle daha yüksek düzeyde paylaşabilirler

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

6. Farklılıklara önem vermek

Öğretmen liderler öğrencilerin farklılıklarına önem vermeli, her öğrenciyi desteklemelidir. Her öğrencinin kendini rahatça ifade etmesini sağlayacak sınıf iklimini oluşturmmalıdır.

Lider öğretmenlerde bulunması gereken özellikler

7. Basitleştirmek

Sınıfta bir lider olarak öğretmen, konuları öğrencilerin düzeylerine göre düzenleyerek, sorunları basitleştirerek, doğru ve zamanında karar vermeyi başarır.

Geleneksel-Lider Öğretmen Rollerini

Geleneksel Öğretmen Rollerini	Öğretmen Liderliği Rollerini
1-Günü kurtarıcı işlere yoğunlaşır, mevcut kaynaklardan faydalanır.	1-Mevcut sistemi değiştirmek için uzun vadeli amaçlar oluşturur.
2-Standart iş davranışları çerçevesinde İşbirliğine kapalı davranış sergiler	2-Öncü ve işbirlikçi davranışlar sergiler. Meslektaşlarında davranış değişiklikleri yaratmaya çabalar.
3-Örgüt içindeki rolleri sınıf içi etkinliklerle sınırlıdır.	3-Tüm örgütsel etkinliklere ve kararlara katılma eğilimindedir.
5-Örgütün oluşturulmuş kültüründe hareket eder.	5-Örgüt için yeni anlamlar ve yeni yaklaşımlar yaratır.
6-Geleneksel otokratik yapıyı sürdürme eğilimindedir.	6-Deđerlerde, tutumlarda değişiklik için ilham kaynağı olur ve kişisel deneyim ve örnekleri kullanır.
8-Sınıf çapında başarı ve yarışmacı tutumları önemser.	8-Sınıf içi ve okul çapında etkinlikleri okul başarısını artırmada eşgüdümleme çabasıdadır.
9-Paylaşımdan uzak, içe dönük mesleki etkinlikler sergiler.	9-Meslektaşlarla işbirliği, paylaşım ve dönüt verme/alma önemlidir.
10-Sınıf içi liderlikleri gücünü hiyerarşiden alır.	10- Sınıf içi liderlikleri, sınıf toplumu ve kültüründen beslenir.

Kaynak: Beyciođlu, 2009, s.40.

KAYNAKLAR

- Gülşen, C. (2011). Kuram ve Uygulamada Sınıf Yönetimi. *Ankara: Anı Yayıncılık.*
- Güneş, F. (2014). *Sınıf yönetimi: Yaklaşım ve modeller.* Pegem Akademi.
- Shindler, J. (2016). *Dönüştürücü Sınıf Yönetimi.* Eğitim Yayınevi.